

**UCHWAŁA NR 82/XIV/16
RADY GMINY W PERLEJEWIE**

z dnia 28 grudnia 2016 r.

w sprawie przyjęcia Programu Aktywności Lokalnej Gminy Perlejewo na lata 2017 - 2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, poz. 1579) oraz art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, poz. 1583) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Perlejewo na lata 2017 - 2020” stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Stanisław Wojtkowski

Załącznik do Uchwały Nr 82/XIV/16
Rady Gminy w Perlejewie
z dnia 28 grudnia 2016 r.

**PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ
GMINY PERLEJWO
NA LATA 2017 – 2020**

Id: D4B359AC-C461-4C93-8562-F047EDB93866 Uchwalony

Strona 1

Spis treści

Wprowadzenie

I. Diagnoza

II. Odbiorcy programu

III. Cele i przewidywane rezultaty programu

IV. Zasoby niezbędne do uzyskania założonych celów PAL

V. Szczegółowy opis planowanych działań w ramach PAL

VI. Kierunki działań i metody realizacji programu

VII. Sposoby i metody pracy wykorzystywane do realizacji programu

VIII. Harmonogram działań w ramach PAL

IX. Przewidywane rezultaty

X. Realizatorzy PAL

XI. Źródła finansowania realizacji programu

XII. Monitoring, ewaluacja i ocena

Wprowadzenie

Program Aktywności Lokalnej to szereg działań realizowanych na rzecz aktywizacji społecznej i rozwiązywania problemów społeczności lokalnej. Działania te mają na celu udzielenie wsparcia ukierunkowanego na zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, zwłaszcza grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwój lokalnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Założenia niniejszego programu wynikają z analizy problemów społecznych występujących na terenie Gminy Perlejewo, ale także stanowią uzupełnienie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Perlejewo na lata 2008 – 2017.

Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w dokumentach strategicznych, takich jak:

1. Strategia Rozwoju Kraju 2020, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego;
2. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – nowy wymiar, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej;
3. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego;
4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Perlejewo na lata 2008 – 2017;
5. Lokalna Strategia Rozwoju 2014 – 2020 Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania – Tygiel Doliny Bugu”;

Program Aktywności Lokalnej pozwoli na realizację działań umożliwiających udzielanie indywidualnym osobom oraz ich rodzinom pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania lub miejscu pracy, w samoorganizowaniu się i podejmowaniu przez nich wspólnych inicjatyw i przedsięwzięć w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej.

Kluczowym wyzwaniem jest przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego poszczególnych osób i grup społecznych. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące, ponieważ ze względu na sytuację społeczno-ekonomiczną zagraża wielu osobom i grupom, w tym m.in.: osobom długotrwale bezrobotnym, niepełnosprawnym, rodzinom niezaradnym życiowo, rodzinom dysfunkcyjnym, matkom samotnie wychowującym dzieci, osobom bezdomnym, uzależnionym, opuszczającym zakłady karne i placówki penitencjarne, dzieciom i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo, dzieciom i młodzieży wychowującym się w rodzinnych formach opieki zastępczej.

Priorytetowe działania przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu zgodnie z w/w dokumentami powinny być ukierunkowane na:

- ograniczenie obszarów skrajnego ubóstwa;
- rozbudowanie świadczeń wspierających aktywność,
- promocję działań prospołecznych,
- wspieranie różnych form aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców gminy, w szczególności klientów pomocy społecznej,
- wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich,
- zwiększenie aktywności lokalnych instytucji i organizacji oraz podejmowanie przez nie współpracy na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów,
- wspieranie rozwoju podmiotów gospodarki społecznej.

Program Aktywności Lokalnej jest zgodny z podstawowymi zasadami życia społecznego, takimi jak:

1. **Zasada samopomocy**, która przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych, zazwyczaj w ramach niewielkich, nieformalnych grup.

2. **Zasada pomocniczości**, która oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb z zastrzeżeniem, że w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.

3. **Zasada partycypacji**, wyrażająca się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.

4. **Zasada samorządności** stanowiąca realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, wyrażająca się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokojenia potrzeb i realizacji interesów.

5. **Zasada wielosektorowości** polegająca na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Program Aktywności Lokalnej Gminy Perlejewo obejmuje obszar Gminy Perlejewo. W realizacji niniejszego programu uczestniczyć będą mieszkańcy, grupy społeczne, instytucje, organizacje i inne podmioty z terenu gminy.

Podstawą prawną programu jest art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, zgodnie, z którym Rada Gminy, biorąc pod uwagę potrzeby w zakresie pomocy społecznej, opracowuje i kieruje do wdrożenia lokalne programy pomocy społecznej.

I Diagnoza

Gmina Perlejewo położona jest w południowo-zachodniej części województwa podlaskiego i jest najdalej na zachód wysuniętą gminą powiatu siemiatyckiego. Na terenie gminy Perlejewo według stanu na 31 grudnia 2015 r. na pobyt stały zameldowane były 3081.

Tabela 1. Struktura wieku mieszkańców gminy Perlejewo

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba mieszkańców gminy Perlejewo	3121	3088	3081
Kobiety	1553	1536	1530
Mężczyźni	1568	1552	1551
Dzieci w wieku do 15 roku życia	492	478	472
Młodzież w wieku od 15 do 30 lat	747	730	731
Osoby w wieku 50 +	440	378	376
Osoby w wieku 60 +	652	641	641

Źródło: Urząd Gminy Perlejewo.

Pogłębiające się problemy i brak umiejętności radzenia sobie z nimi, powodują nasilenie się zjawisk patologicznych i problemów społecznych, które swoim zasięgiem obejmują dużą grupę ludzi i coraz młodsze pokolenia. Zmusza to społeczeństwo do szukania różnych form pomocy, w tym korzystania z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Perlejewie.

Tabela 2. Liczba osób i rodzin objętych pomocą materialną i socjalną w stosunku do ogółu mieszkańców w latach 2013-2015

Rok	Liczba mieszkańców gminy	Liczba osób korzystających z pomocy	Liczba rodzin korzystających z pomocy
2013	3121	338	80
2014	3088	351	86
2015	3081	327	82

Źródło: Sprawozdania MPiPS oraz dane z Urzędu Gminy.

Ustawa o pomocy społecznej w art. 7 wymienia przesłanki, które w szczególności stanowią powód przyznania osobom i rodzinom świadczeń z pomocy społecznej. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Perlejewie wynika, że w 2013 roku skorzystało z pomocy społecznej 66 rodzin, w roku 2014 udzielono pomocy 64 rodzinom, natomiast w roku 2015 były to 62 rodziny.

Tabela 3. Powody przyznania pomocy

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	2013	2014	2015
Ubóstwo	66	64	62
Sieroctwo	4	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym:	28	29	29
Wielodzietność	28	29	27
Bezrobocie	9	18	13
Niepełnosprawność	24	22	23
Długotrwała lub ciężka choroba	39	38	30
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w tym:	6	6	3
Rodziny niepełne	1	1	1
Rodziny wielodzietne	4	4	1
Przemoc w rodzinie	0	0	0
Alkoholizm	0	0	1
Narkomania	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	0
Zdarzenie losowe	2	1	3
Sytuacja kryzysowa	0	0	1

Źródło: Sprawozdania MPiPS

Zasadniczą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie Perlejewo było ubóstwo. Najprościej ubóstwo można zdefiniować jako brak środków do życia. Chodzi tu o takie rodziny, których nie stać na zaspokojenie nawet najbardziej elementarnych potrzeb, w których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza progu 514,00 zł na osobę.

Wielodzietność jako powód przyznania pomocy, kwalifikuje te rodziny w których jest troje bądź więcej dzieci. Wśród rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Perlejewie przeważają rodziny z dziećmi w wieku od 4 do 20 lat.

Długotrwała choroba jest stanem, który uniemożliwia człowiekowi prawidłowe funkcjonowanie. W przypadku mieszkańców naszej gminy, którzy w większości pracują fizycznie, często długotrwała choroba powoduje niezdolność do pracy w gospodarstwie jak i innych zawodach. Taki stan odbija się negatywnie na sytuacji ekonomicznej i ogólnej rodziny, ponieważ rodzina ponosi koszty związane z leczeniem. Obowiązki chorej osoby musi przejąć inny domownik a nierzadko dziecko. Dochodzi do sytuacji, kiedy nadmiernie obciążony obowiązkami jest jeden rodzic albo dzieci, kosztem czasu wolnego a nawet czasu przeznaczonego na naukę.

Niepełnosprawność to jedna z głównych kwestii społecznych, która utrudnia funkcjonowanie coraz większej liczbie ludzi. Jest to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu.

Brak zatrudnienia nie jest tylko indywidualnym problemem człowieka nim dotkniętego, ale niewątpliwie wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny, stając się źródłem licznych problemów i dysfunkcji. Większy problem dotyczy bezrobocia ukrytego, którego rozmiary trudno określić ze względu na jego nieformalny charakter. Dotyczy przede wszystkim rodzin, w których jest zbyt duża liczba osób utrzymujących się z jednego gospodarstwa rolnego.

Klientami OPS są również rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak:

uzależnienie od alkoholu, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, zawodowych. Wyrażają się one m.in. niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym i szkolnym.

Liczba osób, ubiegających się o pomoc z powodu wyżej omówionych problemów w latach 2013-2015 nie ulegała dużym zmianom, w niektórych latach pozostawała nawet na tym samym poziomie.

Bezrobotnym zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

W gminie Perlejewo w roku 2013 w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowane były 73 osoby. W roku następnym liczba ta obniżyła się i wyniosła 62. W roku 2015 odnotowano wzrost liczby osób bezrobotnych w stosunku do roku 2014 do 64 osób.

Tabela 4. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Perlejewo

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba osób bezrobotnych ogółem	73	62	64
- w tym kobiet	34	21	29
- w tym bezrobotni do 25 roku życia	41	24	28
- w tym bezrobotni powyżej 50 roku życia	6	7	7
- w tym długotrwale bozrobotni	35	32	33

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach.

W gminie Perlejewo zadania oświatowe oraz opiekuńczo-wychowawcze spełniają: szkoła podstawowa i gimnazjum. Poniższa tabela przedstawia liczbę uczniów na przekroju trzech lat. Wynika z niej, że liczba uczniów nieznacznie zmniejsza się.

Tabela 5. Liczba dzieci i młodzieży w uczęszczających do szkół na terenie gminy Perlejewo.

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Punkt przedszkolny	21	19	10
Przedszkole	38	40	38
Szkoła Podstawowa	145	139	139
Gimnazjum	103	91	97
OGÓLEM	307	289	284

Źródło: Sprawozdanie SIO Gminy Perlejewo

Ośrodek Pomocy Społecznej w Perlejewie oraz liczne instytucje wspomagające na terenie gminy pełnią rolę wspierającą i poprawiają poziom życia rodzin pozostających w kryzysie. Rodziny są wspierane poprzez szeroki

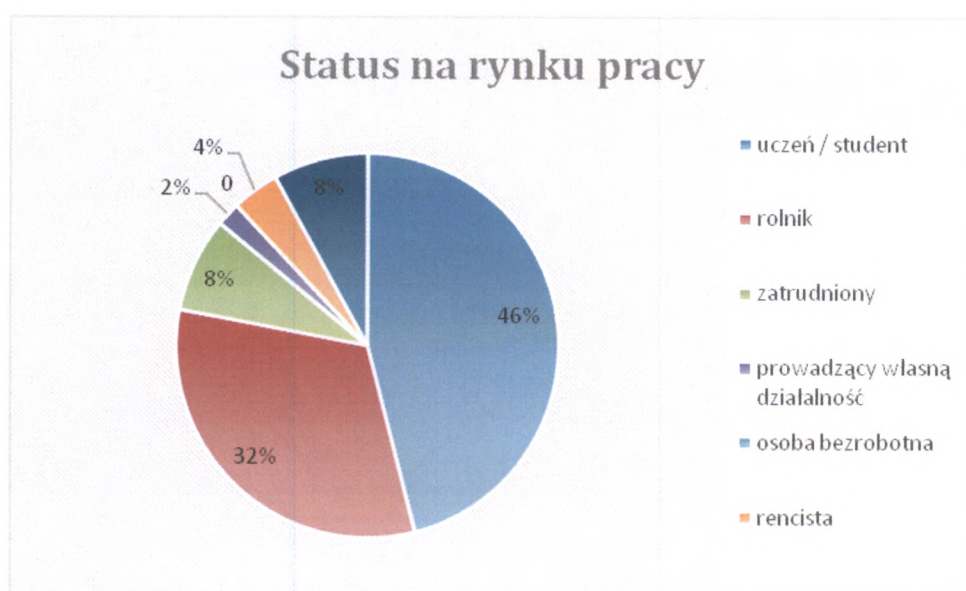
zakres działań i różnorodne formy pomocy. Niekiedy wspomaganie polega również na kierowaniu osób potrzebujących do wyspecjalizowanych poradni.

Diagnoza sytuacji problemowej Gminy Perlejewo została przeprowadzona na podstawie analizy danych oraz metodą ankietową mieszkańców gminy Perlejewo. Mieszkańcy odpowiadając na pytania zamieszczone w ankiecie wyrazili swoją opinię na tematy związane z aktywnością lokalną, ze współpracą z innymi instytucjami na terenie gminy, z największymi problemami w gminie oraz stopniem zadowolenia z poziomu życia w Perlejewie.

Do Ośrodka Pomocy Społecznej w Perlejewie wpłynęło 51 ankiet. W badaniu wzięło udział 22 kobiety (43%) oraz 29 mężczyzn (57%). Największą grupę respondentów reprezentowały osoby w wieku 15-30 lat (46%), a najmniej osób było w wieku 60 lat i więcej (11%).

Ankietowani to dłużej mieszkający gminy Perlejewo, aż 49 osób (96%) od powyżej 10 lat mieszkają na terenie gminy. Większość z nich posiada wykształcenie podstawowe (55%), następnie zawodowe (23%), średnie (18%) oraz wyższe (4%). Status na rynku pracy respondentów przedstawia się następująco:

Wykres 1. Status osób na rynku pracy wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania (ankieta).

Ankietowani to w większości osoby zamieszkujące wspólnie z rodzinami (92%), natomiast tylko 6 % badanych to osoby samotne, pozostające bez rodziny, samodzielnie prowadzące gospodarstwo domowe.

Większość z badanych mieszkańców Gminy Perlejewo (84%) lubi swoją lokalną społeczność. Na pytanie czy są zainteresowani aktywnym zagospodarowaniem czasu wolnego 71% badanych odpowiedziało tak, natomiast 29 % nie jest zainteresowanych takim rozwiązaniem. W związku z powyższym, aż 69 % wszystkich badanych wyraża chęć integracji ze środowiskiem lokalnym. Badani są przede wszystkim zainteresowani udziałem w wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjno - sportowych, obchodach świąt itp. 78 % wszystkich badanych respondentów chętnie brałoby udział w w/w wydarzeniach.

73% ankietowanych na pytanie czy czuje się doceniany przez społeczność, w której żyje odpowiedziało, że tak, natomiast 27% czuje się niedoceniona przez swoją społeczność. Na pytanie o wsparcie przyjaciół, rodziny i sąsiadów w potrzebie 92% badanych wskazało, że mogą liczyć na pomoc w/w osób, natomiast 8% respondentów nie oczekuje i nie ma wsparcia w wymienionych grupach.

Na pytanie dotyczące dostępu do instytucji działających na terenie gminy tj Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna, Stowarzyszenie „Perlejewo Łączy” 47% badanych odpowiedziało, że jest dobry, 25% bardzo dobry, 22% nie miała zdania, natomiast tylko 6% wskazało, że dostęp do w/w instytucji jest raczej zły.

Ponadto ankietowana wykazała, iż gmina Perlejewo jest dobrym miejscem do życia (73% odpowiedzi wszystkich badanych). 19% badanych wskazało, że jest to bardzo dobre miejsce do życia, 6% badanych nie miało zdania, a tylko 2% badanych osób twierdzi, że gmina Perlejewo jest złym miejscem do życia.

Do najczęściej wskazywanych problemów gminy Perlejewo wynikających z przeprowadzonych ankiet należą: alkoholizm (18%), samotność osób starszych (16%), bezrobocie (13%), niskie kwalifikacje mieszkańców (9%), dziedziczenie patologicznych zachowań (8%), niezaradność życiowa (7%), przestępczość, np. kradzieże (6%), brak wsparcia dla osób niepełnosprawnych (6%), brak poczucia bezpieczeństwa (6%), niepełnosprawność (4%), przemoc w rodzinie (3%), narkomania (2%), ubóstwo (2%). Wyżej wymienione problemy ilustruje poniższy wykres.

Wykres 2. Najdotkliwsze problemy społeczne gminy Perlejewo wg ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania (ankieta).

Podsumowując przeprowadzone badania ankietowe można wysunąć wniosek, iż respondenci lubią swoją społeczność lokalną, chcą i widzą potrzebę wprowadzania zmian. Największego wsparcia wymagają osoby i rodziny, które mają problemy i nie są w stanie rozwiązać ich samodzielnie. Rodziny potrzebujące często wymagają specjalistycznej pomocy. Wykorzystując własne zasoby i możliwości muszą one zostać włączone w proces naprawy przy współudziale społeczności lokalnej.

Aktywna społeczność lokalna stanowi ważny element społeczeństwa obywatelskiego oraz najważniejszy element w procesie rozwiązywania problemów społecznych. Niestety częstym zjawiskiem jest pogłębianie się różnych dysproporcji i rozluźnianie się więzi społecznych co w konsekwencji prowadzi do pogłębiania się niekorzystnych zjawisk. Dlatego też koniecznością jest podejmowanie zintegrowanych działań, których celem jest uaktywnienie nie tylko pojedynczych osób, ale także grup i społeczności lokalnych.

Bardzo ważne są różnego rodzaju intensywne formy wsparcia rodziny w procesie wychowania dziecka poprzez wszelkiego rodzaju poradnictwo z zakresu wspomaganie rozwoju w zależności od występujących potrzeb. Niezwykle istotnym staje się zapewnienie oferty zajęć aktywnego i twórczego spędzania czasu wolnego, rozwoju zainteresowań i potrzeb poprzez zajęcia edukacyjne, sportowe, artystyczne, turystyczne, itp.

Biorąc pod uwagę powyższe dane Program Aktywności będzie kierowany do wyżej wymienionych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem oraz do ich otoczenia poprzez wspólne działanie lokalnych instytucji na rzecz rozwoju grup społeczności lokalnej, a także włączanie ich w życie społeczne i usamodzielnianie.

II Odbiorcy programu – grupy docelowe.

Program Aktywności Lokalnej adresowany jest do osób, które mają trudności w radzeniu sobie w problemowych sytuacjach życiowych.

W szczególności skierowany jest do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, bezrobotnych, rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, uwikłanych w problemy uzależnień i przemocy, a także osób wymagających szczególnego zaangażowania ze względu na ograniczoną samodzielność.

Wsparciem w programie zostaną objęte w szczególności osoby wymagające szczególnego zaangażowania ze względu na ograniczoną samodzielność: osoby z niepełnosprawnością, dzieci, młodzież, osoby starsze.

Zgodnie z diagnozą społeczną i rozeznaniem potrzeb w terenie, działania programu skierowane będą również do innych grup i środowisk funkcjonujących na terenie Gminy Perlejewo, które ze względu na stopień problemów jak też i specyfikę profilu społecznego będą zaliczane do grup lub środowisk de faworyzujących, wymagających wsparcia, a których potrzeba włączenia w proces działań aktywnej integracji wyniknie w trakcie realizacji PAL.

III Cele i przewidywane rezultaty programu

Celem nadrzędnym Programu Aktywności Lokalnej jest realizowanie polityki integracji społecznej, poprzez aktywizowanie lokalnej społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

Cele szczegółowe:

1. Podejmowanie inicjatyw na rzecz podniesienia jakości życia społeczności lokalnej;
2. Organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach w szczególności o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, sportowym, kulturowym, edukacyjnym i turystycznym;
3. Poprawa funkcjonowania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
4. Wsparcie postaw obywatelskich, poprzez zwiększenie kompetencji społecznych;
5. Aktywizacja zawodowa, społeczna, edukacyjna i zdrowotna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenie.

IV Zasoby niezbędne do uzyskania założonych celów programu aktywności lokalnej

1. Znajomość potrzeb i problemów społecznych poprzedzona dokonywaniem bieżącej analizy i oceny zjawisk oraz procesów społecznych.
2. Wykwalifikowany zespół pracowników.
3. Deklaracja współpracy ze strony instytucji i organizacji pozarządowych.

V Szczegółowy opis planowanych działań w ramach programu aktywności lokalnej

Program ma charakter otwarty, natomiast na podstawie analizy potrzeb i problemów występujących w środowisku lokalnym, będzie występowała możliwość realizowania projektów ukierunkowanych na wskazane obszary problemowe.

Dane dotyczące sytuacji społeczno-zawodowej oraz potrzeb i problemów mieszkańców, w tym młodzieży, korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Perlejewie gromadzone są na bieżąco w ramach działalności Ośrodka.

W oparciu o analizę potrzeb oraz zasobów instytucjonalnych i kadrowych, możliwe będzie zaplanowanie działań aktywnej integracji, w oparciu o dobór instrumentów aktywnej integracji: społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej.

Planowane jest aktywizowanie środowisk lokalnych oraz angażowanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów, w oparciu o współpracę z zainteresowanymi podmiotami.

Zakłada się zapewnienie niezbędnego wsparcia instytucjonalnego i poradnictwa specjalistycznego przy realizacji zamierzonych działań.

Szczegółowy plan działań będzie wynikał z przygotowanych projektów, które realizował będzie OPS w Perlejewie. W realizację PAL włączone zostaną pozostałe jednostki i podmioty – realizatorzy PAL; przy aktywnym włączeniu społeczności lokalnej, w tym młodzieży.

Podstawą planowania działań są założone cele i kierunki działań wynikające z diagnozy potrzeb społecznych, dając możliwość szczegółowego opisu działań gwarantującą skuteczną interwencję.

VI Kierunki działań i metody realizacji programu.

W ramach Programu Aktywności Lokalnej podejmowane mogą być następujące działania:

- systematyczne badanie potrzeb i problemów mieszkańców -/ankietowanie społeczności lokalnej, sporządzenie raportu z diagnozy/,
- organizacja i dopasowanie wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb mieszkańców – przygotowanie projektów, projektów socjalnych (w tym: finansowanych ze środków EFS),
- wsparcie i promowanie postaw prospołecznych / prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej /,
- organizowanie i wspieranie rozwoju edukacji społecznej i obywatelskiej / prowadzenie działań metodą Organizowania Społeczności Lokalnej/,
- realizacja projektów na rzecz integracji społecznej we współpracy ze społecznością lokalną z wykorzystaniem metod Organizowania Społeczności Lokalnej /przygotowanie projektów i złożenie wniosków do: LGD, finansowanych ze środków EFS; do FIO – Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, finansowanych ze środków MRPiPS/;
- organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym /organizacja wydarzeń, spotkań, imprez, pikników integrujących społeczności lokalne/.
- podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój i podniesienie samooceny osób i grup społecznych, w szczególności grup defaworyzowanych / przygotowanie projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS w ramach działań aktywnej integracji z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji/,
- prowadzenie działań nakierowanych na odbudowę i podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania osób i grup społecznych, w szczególności grup defaworyzowanych /reintegracja społeczna /przygotowanie projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS w ramach działań aktywnej integracji z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji/,
- prowadzenie działań ukierunkowanych na podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy osób i grup społecznych, w szczególności grup defaworyzowanych / reintegracja zawodowa - przygotowanie projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS w ramach działań aktywnej integracji z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji/,
- upowszechnienie działań uwzględniających otwartość instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością / podjęcie partnerskiej współpracy na rzecz realizacji PAL, zawieranie partnerstw w kierunku prowadzenia działań wynikających z potrzeb lokalnej społeczności /,
- prowadzenie działań aktywizujących i integrujących z wykorzystaniem potencjału społeczności lokalnej (w tym młodzieży) /prowadzenie działań promujących i wspierających więzi pokoleniowe / prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej – organizacja spotkań, warsztatów łączących pokolenia, promowanie obchodzenia świąt Dzień Babci i Dziadka, wspólnego rodzinnego świętowania Dnia Rodziny, gminny międzypokoleniowy wieczór kołęd/,
- promowanie działań prorodzinnych ukierunkowanych na zmniejszenie dysfunkcyjności rodzin oraz poprawę relacji w rodzinie / prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej, zapewnienie specjalistycznego wsparcia indywidualnego oraz grupowego z zakresu poradnictwa i terapii specjalistycznej - przygotowanie projektów, projektów socjalnych (w tym: finansowanych ze środków EFS),

VII Sposoby i metody pracy wykorzystywane do realizacji programu

W ramach Programu Aktywności Lokalnej przewiduje się zastosowanie:

- 1) **środowiskowej pracy socjalnej** – działania skierowane do społeczności lokalnej ukierunkowane na wspomaganie rozwoju, aktywizowanie, inspirowanie do pozytywnych zmian; mające na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- 2) **instrumentów aktywnej integracji** - szereg instrumentów aktywizacyjnych z zakresu aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zdrowotnej i zawodowej, o których mowa w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020;
  - **instrumenty aktywnej integracji o charakterze społecznym**, których celem jest przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej;
  - **instrumenty aktywnej integracji o charakterze zawodowym**, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądanego na rynku pracy;
  - **instrumenty aktywnej integracji o charakterze edukacyjnym**, których celem jest wzrost poziomu wykształcenia lub jego dostosowania do aktualnych potrzeb rynku pracy, łącznie z działaniami w zakresie aktywizacji zawodowej;
  - **instrumenty aktywnej integracji o zdrowotnym** których celem jest wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy.
- 3) **działań o charakterze środowiskowym** – inicjatywy integrujące, obejmujące między innymi: wsparcie działań indywidualnych oraz programów środowiskowych np.: spotkania z grupami docelowymi, edukację społeczną i obywatelską, spotkania, konsultacje, organizowanie i inspirowanie do udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturowym, sportowym, ekologicznym, turystycznym. Działania te mają na celu budowanie i umacnianie świadomości obywatelskiej oraz inicjowanie aktywności na rzecz społeczności lokalnej poprzez edukację obywatelską.

VIII. Harmonogram działań w ramach programu aktywności lokalnej

Realizację Programu przewiduje się na lata 2017-2020. Program ma charakter otwarty, natomiast na podstawie analizy potrzeb i problemów występujących w środowisku lokalnym, będzie występowała możliwość realizowania projektów ukierunkowanych na wskazane obszary.

Dane dotyczące sytuacji społeczno-zawodowej oraz potrzeb i problemów mieszkańców (w tym młodzieży), ze szczególnym uwzględnieniem osób i rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Perlejewie gromadzone są na bieżąco w ramach działalności Ośrodka.

W oparciu o analizę potrzeb oraz zasobów instytucjonalnych i kadrowych, możliwe będzie zaplanowanie działań aktywnej integracji, w oparciu o dobór instrumentów aktywnej integracji: społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej.

Priorytetowym jest aktywizowanie środowisk lokalnych oraz angażowanie mieszkańców, w tym młodzieży do udziału w rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów, w oparciu o współpracę z podmiotami zaangażowanymi w realizację PAL.

Zakłada się zapewnienie niezbędnego wsparcia instytucjonalnego i poradnictwa specjalistycznego przy realizacji zamierzonych działań.

Planowane do zrealizowania działania, prowadzone są w zakresie bieżącej działalności podmiotów realizujących PAL jak i też będą inicjowane nowe działania, prowadzenie których jest wynikiem bieżących potrzeb społeczności lokalnych.

Realizacji PAL będzie odbywała się przez podjęcie następujących działań zgodnie z poniższym harmonogramem:

- systematyczne badanie potrzeb i problemów mieszkańców -/ankietowanie społeczności lokalnej, sporządzanie raportu z diagnozy/,

harmonogram: raz w roku,

- realizatorzy: OPS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu,
finansowanie: w ramach finansowania działalności statutowej jednostek.
- organizacja i dopasowanie wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb mieszkańców (przygotowanie projektów, projektów socjalnych, (w tym finansowanych ze środków EFS),
harmonogram: raz w roku,
realizatorzy: OPS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu,
finansowanie: w ramach finansowania działalności statutowej jednostek.
  - przygotowanie projektów, projektów socjalnych (w tym: finansowanych ze środków EFS),
harmonogram: dwa wnioski w okresie realizacji PAL /zgodnie z ogłaszanym naborem/,
realizatorzy: OPS we współpracy z organizacjami pozarządowymi,
finansowanie: środki EFS.
  - wsparcie i promowanie postaw prospołecznych / prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej /,
harmonogram: przez cały okres trwania programu,
realizatorzy: OPS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu,
finansowanie: w ramach finansowania działalności statutowej jednostek.
  - organizowanie i wspieranie rozwoju edukacji społecznej i obywatelskiej / prowadzenie działań metodą Organizowania Społeczności Lokalnej/,
harmonogram: przez cały okres trwania programu,
realizatorzy: OPS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu,
finansowanie: w ramach finansowania działalności statutowej jednostek.
  - realizacja projektów na rzecz integracji społecznej we współpracy ze społecznością lokalną z wykorzystaniem metod Organizowania Społeczności Lokalnej /przygotowanie projektów i złożenie wniosków do: LGD, finansowanych ze środków EFS/,
harmonogram: dwa wnioski w okresie realizacji PAL /zgodnie z ogłaszanym naborem/,
realizatorzy: OPS we współpracy z organizacjami pozarządowymi,
finansowanie: środki EFS
  - przygotowanie projektów i złożenie wniosków do FIO – Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, finansowanych ze środków MRPiPS/;
harmonogram: dwa wnioski w okresie realizacji PAL /zgodnie z ogłaszanym naborem/,
realizatorzy: OPS we współpracy z organizacjami pozarządowymi lub grupami nieformalnymi oraz LGD „Tygiel Doliny Bugu”,
finansowanie: środki Fundusz FIO/Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
  - organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym / organizacja wydarzeń, spotkań, imprez, pikników integrujących społeczności lokalne/.
harmonogram: minimum jedno wydarzenie rocznie,
realizatorzy: OPS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu oraz społecznościami lokalnymi,
finansowanie: w ramach finansowania działalności statutowej jednostek oraz środków pozyskanych od sponsorów,

– podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój i podniesienie samooceny osób i grup społecznych, w szczególności grup defaworyzowanych / przygotowanie projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS w ramach działań aktywnej integracji z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji/,

harmonogram: dwa wnioski w okresie realizacji PAL /zgodnie z ogłaszaniem naborem/,

realizatorzy: OPS we współpracy z organizacjami pozarządowymi,

finansowanie: środki Europejski Fundusz Społeczny.

- prowadzenie działań ukierunkowanych na podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy osób i grup społecznych, w szczególności grup defaworyzowanych /reintegracja zawodowa - przygotowanie projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS w ramach działań aktywnej integracji z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji/,

harmonogram: dwa wnioski w okresie realizacji PAL /zgodnie z ogłaszaniem naborem/,

realizatorzy: OPS we współpracy z organizacjami pozarządowymi,

finansowanie: środki Europejski Fundusz Społeczny.

- upowszechnienie działań uwzględniających otwartość instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością / podjęcie partnerskiej współpracy na rzecz realizacji PAL, zawieranie partnerstw w kierunku prowadzenia działań wynikających z potrzeb lokalnej społeczności /,

harmonogram: - utworzenie gminnego partnerstwa na rzecz realizacji PAL,

realizatorzy: OPS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu,

finansowanie: w ramach finansowania działalności statutowej jednostek.

- prowadzenie działań aktywizujących i integrujących z wykorzystaniem potencjału społeczności lokalnej (w tym młodzieży) /prowadzenie działań promujących i wspierających więzi pokoleniowe /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej – organizacja spotkań, warsztatów łączących pokolenia, promowanie obchodzenia świąt Dzień Babci i Dziadka, wspólnego rodzinnego świętowania Dnia Rodziny, gminny międzypokoleniowy wieczór kolęd/,

harmonogram: przez cały okres trwania programu, organizacja każdego typu wydarzeń raz do roku,

realizatorzy: OPS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu,

finansowanie: w ramach finansowania działalności statutowej jednostek oraz środków pochodzących od sponsorów.

- promowanie działań prorodzinnych ukierunkowanych na zmniejszenie dysfunkcyjności rodzin oraz poprawę relacji w rodzinie /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej, zapewnienie specjalistycznego wsparcia indywidualnego oraz grupowego z zakresu poradnictwa i terapii specjalistycznej - przygotowanie projektów, projektów socjalnych (w tym: finansowanych ze środków EFS),

harmonogram: przez cały okres trwania programu, przygotowanie dwóch projektów do LGD

realizatorzy: OPS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu,

finansowanie: w ramach finansowania działalności statutowej jednostek oraz środków pochodzących od sponsorów oraz ze środków EFS.

IX Przewidywane rezultaty

1. Integracja społeczności lokalnej i grup społecznych oraz zwiększenie ich aktywności.
2. Zdiagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych.
3. Stały monitoring potrzeb środowiska społecznego oraz planowanie i realizowanie zadań w odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców.
4. Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystanie istniejących zasobów.
5. Wzrost poczucia przynależności do danej społeczności.
6. Wzrost zaangażowania organizacji lokalnych w zakresie podejmowania działań środowiskowych.

7. Podwyższenie, jakości realizowanych działań środowiskowych oraz inicjowanie nowych form i metod pracy.
8. Wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności mieszkańców za procesy w niej zachodzące.
9. Powstanie lokalnych grup działania, nowych organizacji pozarządowych i inicjatyw wolontarystycznych.
10. Usprawnienie przepływu i dostępu do informacji.
11. Realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności.
12. Zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego.
13. Poprawa funkcjonowania osób wykluczonych społecznie.
14. Aktywizacja oraz poprawa funkcjonowania w społeczeństwie osób wykluczonych.

X Realizatorzy Programu Aktywności Lokalnej

- Wójt Gminy Perlejewo,
- Rada Gminy,
- Urząd Gminy,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Biblioteka Publiczna Gminy Perlejewo,
- Szkoły,
- Policja,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia,
- Parafie i działające przy nich zespoły i grupy,
- Przedsiębiorcy lokalni, zakłady pracy,
- Inne instytucje działające w środowisku.

XI Źródła finansowania realizacji programu

Realizacja zadań programu będzie finansowana:

1. ze środków pochodzących z budżetu państwa;
2. ze środków pochodzących z budżetu gminy;
3. ze środków pochodzących z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej;
4. ze środków własnych podmiotów zaangażowanych w działania w ramach poszczególnych podprogramów aktywności lokalnej;
5. ze środków pochodzących z źródeł zewnętrznych.

XII Monitoring, ewaluacja i ocena.

Monitoring i ewaluacja będą prowadzone na bieżąco w oparciu o sprawozdawczość podmiotów uczestniczących w poszczególnych projektach realizowanych w ramach Programu Aktywności Lokalnej, realizowanych na rzecz konkretnych grup społecznych lub społeczności lokalnych.

W oparciu o analizę danych prowadzona będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiają się podczas realizacji działań oraz wypracowane wnioski. W przypadku stwierdzenia rozbieżności między założeniami a rezultatami na bieżąco będą dokonywane zmiany w przyjętych założeniach lub metodach pracy.

Corocznie w terminie do dnia 31 marca, Ośrodek Pomocy Społecznej w Perlejewie, będzie przedkładał Radzie Gminy Perlejewo informację z wykonanych działań realizowanych w ramach Programu Aktywności Lokalnej. Po zakończeniu realizacji Programu Aktywności Lokalnej zostanie przeprowadzony raport końcowy podsumowujący całość podejmowanych działań.